

SRI LANKA

(březen 2003)

Ráj na zemi, stále se zelenající zahrada nabízející dvakrát do roka svoji bohatou sklizeň, nekonečné pláže s překrásnými, romantickými zákoutími, které lemují palmy tyčící se k azurově modrému nebi...

Tak v pár slovech o ostrově menšího území než naše republika, avšak s dvojnásobným počtem obyvatel. Po přiletu na letiště v Colombu vás zaskočí vysoká vlhkost vzduchu a na první pohled kus nádherné země.

Zdejší obyvatelé vám popřejí dlouhý život svým „Ayubowan“. Jsou vstřícní a milí, rádi vám pomohou a nenechají nikoho na pochybách, že jste přijeli tam, kde každého turistu uvítají doslova s otevřenou náručí. Na druhou stranu neváhají, aby se na každém z vás alespoň trochu nepřiživil. Natahují ruce, protože si myslí, že všichni příchozí jsou „oslíčku, otřes se“.

Prvními osadníky Srí Lanky byli nomádští Védové, kteří ostrov obsadili v 5. stol. př. n. l. Vzniklo sinhálské království, jehož hlavním městem se stalo město Anuradhapura. V roce 1505 připluli k ostrovu Portugalci a o dvaadvadesát let později se pokusili o získání ostrova jako své kolonie. V roce 1658 Holanďané podpořili sinhálské království a odrazili tak útoky Portugalců. O téměř půldruhého století později přišli na ostrov Britové a již v roce 1815 začala jejich nadvláda nad celým ostrovem. Vznikly čajové, kokosové a skořicové plantáže, které obdělávali především Tamilové. Angličtina se zde stala národním jazykem.

V roce 1948 dosáhla Srí Lanka nezávislosti. Díky Tamilům, kterých na rozvíjejících se plantážích pracovalo přes 800 000, se zlepšila ekonomika státu. O osm let později zvítězil sinhálský nacionalista Solomon Bandaranaike ve volbách, prosadil sinhálská práva, a tak se oficiálním jazykem stala pro změnu sinhálština. Buddhismus se stal na počátku 70. let nejsilnějším náboženstvím na ostrově. V roce 1972 je vyhlášena nezávislá republika v rámci Commonwealthu. Ve volbách v roce 1977 zvítězil tamilský Junius Richard Jayewardene a prosadil v tamilských oblastech vyhlášení tamilštiny jako oficiální jazyk. Po masakru v roce 1983, kdy po útoku Tamilských tygrů na vojenskou hlídku vyvraždily sinhálské davы tisíce Tamilů a spálily jejich majetek, odchází většina Tamilů na sever, který sinhálské obyvatelstvo opouští. Po další potyčce Sinhálců a Tamilů v roce 1987 vznikla bezvýchodná situace plná násilí. Teprve v roce 1995 je vyhlášeno příměří, avšak po roce Tamilští tygři opět útočí na vládní jednotky. V prosinci 2001 proběhla na Srí Lance mírová jednání za účasti švédské delegace.

Sever země je cizincům nepřístupný kvůli občanské válce, ve které proti sobě stojí Sinhálci a Tamilové, kteří chtějí mít vymezené své území. Vojenská služba na Srí Lance není, je zde pouze profesionální armáda. V hlavním městě Colombu občas zuří pumové útoky na autobusy.

Ostrov svým tvarem připomíná kapku, co vám ulpí na rtech, když si vychutnávejte šálek toho nejlepšího čaje z plantáže na úpatí Adam's peak a necháváte se unášet pohodovou atmosférou vzdálené exotiky, kterou máte nyní na dosah. Pokud se vydáte na výlet na Adam's peak, tak si nesmíte nechat ujít východ slunce, při němž hora vrhá stín ve tvaru pyramidy. Je nutné si ale přivstat, protože na vrchol vede přes 4500 schodů.

Nad šálkem vynikajícího čaje můžete upřít svůj zrak na obzor, kde se k večeru objeví spoustu rybářských lodí, vyrazit na romantickou procházku po pláži s jemným zlatavým pískem, nechat si omývat nohy teplým Indickým oceánem a sbírat překrásně zbarvené mušle různých tvarů anebo využít center ájurvédy, kde vám takřikajíc dobijí baterky. Používají přírodní medicínu a využijí téměř vše, co jejich země nabízí.

Vše je zde poměrně hodně vzdáleno, a tak se nevyhnete jízdě autem či tuk-tukem, což je taková motorizovaná, zastřešená tříkolka a jejíž prozaický název je rozšířen hlavně mezi turisty. Srí Lanka byla do padesátých let minulého století anglickou kolonií, a tak se zde stejně jako na britských ostrovech jezdí vlevo. Mezi ty lepší silnice patří takové, jejichž stav je mnohdy horší než české komunikace po zimě.

Něco jako pravidla silničního provozu se na Srí Lance zrovna dvakrát nedodrží. Spíše tu platí dvě nepsané zásady: všichni mají přednost a čím větší je auto, tím má zákonitě větší právo na přednost. Rádi také jezdí v protisměru, a tak se vám může lehce stát, že se proti vám z ničeho nic objeví vedle sebe jeden mikrobús, větší dodávka a mezi nimi dva tuk-tuky a vy nemáte kam uhnout, natož pak popojet blíž k svému cíli. Místní obyvatelé si velmi rádi povídají uprostřed silnice. Také mnoho zvířat si oblíbilo laxně se válet na silnici a pokud vám uvolní cestu, podívají se na vás až nemilým pohledem jako by říkali: „To nemůžeš jet jinudy?“. Řidiči si s vervou sobě vlastní zatroubí při každé příležitosti. Dají vám tak najevo buď svou nelibost nad vaší rozpínavostí na vozovce nebo vás na sebe upozorní či jen tak pro radost pozdraví.

Pokud jste dobrodružnější povahy, tak zajisté nepohrdnete vlakem a veřejným autobusem, popřípadě si pronajmete auto bez řidiče. Zvolíte-li jako dopravní prostředek vlak, první třídu zde budete hledat marně. Vězte, že se dozajista svezete druhou – ne-li pak i třetí třídou - přičemž její stav má do toho našeho, na který si mnozí z nás stěžujeme, poměrně daleko. Vlakem jezdí spousta lidí, a tak jsou někteří nuceni i viset přímo ze dveří. Jízdní řád tu sice mají, ale nedodrží se. Hodinové zpoždění nic neznamená. Lidé nikam nespěchají, vždyť práce přeci počká...

Při cestě jakýmkoliv dopravním prostředkem máte čas pokochat se rozmanitostí zdejší krajiny a pozorovat místní kulturu. Silnice lemuje bezpočet domků. Zajímavé je, že se vedle honosné vily často krčí ubohý baráček, ale závist se zde moc nevyškytuje stejně jako mříže na oknech či vysoké ploty.

Jedete-li po pobřeží, lemují ho kokosové palmy, kterým svědčí slané prostředí Indického oceánu, a proto je ve vnitrozemí budete hledat marně. Čistý oceán omývá rozsáhlé pláže z bílého písku. Jsou zde nádherné zálivy a korálové útesy, ve kterých se prohánějí pestrobarevné ryby. Kromě pokladů, mezi něž se řadí korály a vodní živočichové, jsou útesy a mořské dno na pobřeží vzrušujícím magnetem jak pro zkušené potápěče, podvodní archeology a fotografy, tak i pro ostatní, kteří se rádi kochají krásnou přírodou a zvířectvem. Vnitrozemí ukrývá nejen fascinující faunu a flóru, ale i starobylé památky. Najdete zde jak hluboký a neprodyšný prales, tak i suché, nížinné savany. Střed ostrova vyplňují hory, které dosahují největší nadmořské výšky horou Pidurutalágala, která se tyčí k nebesům svou výškou 2524 metrů. Srí Lanka kdysi tvořila část staré Dekánské pevniny, a tak její horniny patří k nejstarším na světě. V horách má svůj pramen mnoho řek, které svými četnými vodopády spadají do nížin.

Všude, kam se podíváte, uvidíte různá pole – od rýžového až po ananasové, bezpočet palmových a kaučukových hájů a samozřejmě mnoho čajových plantáží. Tam, kde se nedá nic pěstovat, jsou solné nádrže, které se nechají vyschnout a poté se z nich těží sůl, kterou uchovávají pod palmovými listy. Na ostrově je po celý rok horké a vlhké podnebí, a tak se v nejvlhčích oblastech daří deštným pralesům. Vydatné srážky zde trvají od dubna do listopadu. Ve zbylém období je v každém měsíci průměrně více než jeden týden deštivých dní. Největší příjmy má Srí Lanka ze zemědělství, kaučuku, nerostného bohatství a také z turismu. Potrvá jim však ještě delší dobu, než využijí exotické krásy a pohostinnosti země natolik, aby se tam turisté začali vracet.

Ať je rodina chudá anebo z těch bohatších, je velmi početná. Rodiče mají kolem pěti dětí. Není na tom v podstatě nic zvláštního, protože na Srí Lance neexistuje renta v důchodu, a tak děti živí své rodiče, kteří již nemohou pracovat. Lidé se tu dožívají průměrného věku kolem 75 let. Je to zdravým způsobem života. Ostrov nabízí tolik ovoce a zeleniny různého druhu, které často ani neznáme a nedokážeme pojmenovat. Vymoženosti civilizace se tu moc nerozrostly, protože lidé jsou poměrně chudí. Jsou také nuceni překonávat dlouhé vzdálenosti po svých, buď tou pomalejší formou – pěšky – anebo na kole, a tak mají pohyb dostatek.

V devadesátých letech zde byla zavedena povinná školní docházka, která trvá deset let. Děti nosí školní uniformy – děvčata bílé šaty pod kolena a kravatu s odznakem, která se liší podle navštěvované školy, a z vlasů mají spletené dva dlouhé copy, takže tu člověk vidí tolik copatých děvčat pohromadě jako nikde jinde. Chlapci se oblékají do bílé košile a modrých kraťas. Ti větší nosí dlouhé, černé kalhoty. Jejich školní ohoz je také – stejně jako u děvčat – doplněn školním odznakem. Ti, kteří přijdou pozdě do školy, jsou nuceni po dobu hraní školních famfár zůstat stát před školou. Učitelé chodí s dětmi velmi často na výlety po památkách a botanických zahradách, a tak by J. A. Komenský měl radost, že se srílanské školství řídí podle jeho motta „škola hrou“. První univerzita tu byla založena roku 1942 v Peradeniya poblíž Kandy. V současné době je na Srí Lance osm univerzit a více než 25 institucí pro postgraduální studium. Výuka probíhá

v sinhálštině, tamilštině a někdy v angličtině. Zajímavé je, že i chudina ovládá alespoň základy angličtiny anebo němčiny.

Základem zdejší kuchyně je rýže a kari, ovoce, zelenina, maso, ryby a plody moře. Jídlo má zde velmi úzký vztah k indické kuchyni. Obyvatelé Srí Lanky tvrdí, že jídlo si vychutnáte jen tak, když jej budete jíst rukou. Vegetariánství není na ostrově tolik rozšířené jako v blízké Indii. Místní strava je pikantní a velmi pálivá. Z nápojů je nejznámější srílanský čaj, který se podává s mlékem a cukrem, káva mezi oblíbené nápoje nepatří a její kvalita proto není dobrá. Z alkoholu je asi nejznámější arak, který se vyrábí tak, že se nechá zkvasit kokosový květ, který se pak pálí. Srilančané mnoho alkoholu nevypijí, protože v počasí, které je zde sužuje, by to dobře nedopadlo.

Na ostrově je velmi rozvinut textilní průmysl, z něhož jsou nejznámější překrásné batiky a výroba kožených výrobků. Dále se tu vyrábějí ručně vyřezávané masky, sošky – především slonů, Buddha a dalších božstev. Najdete tu i překrásný nábytek. Pokud si však chcete přivést domů památku na Srí Lanku, nezbyvá vám nic jiného než smlouvat, smlouvat a smlouvat. Obchodníci si bohužel neuvědomují, že kdyby své nadsazené ceny snížili, vydělali by mnohem více a turisté by byli spokojenější. Za těchto okolností „natáhnou“ jen každého desátého a nemusí je trápit, že zbývajících 90% potenciálních kupců utře nos.

Srilančané jsou velmi zbožní. Nejrozšířenějším náboženstvím je zde buddhismus, pak následuje hinduismus a ve velmi malé míře islám a křesťanství. Buddhismus je oproti západnímu náboženství dosti benevolentní. Nepožaduje striktní dodržování desatera, které je podobné křesťanskému. Všechny náboženství vycházejí ze stejného základu s tím rozdílem, že v křesťanství vystupuje Bůh jako stvořitel světa a nás, kdežto v buddhismu vede Buddha své „ovečky“ na cestě k sebepoznání a osvícení.

Téměř na každém rohu či křižovatce naleznete sochu Buddha pod posvátným stromem, který je ověšen praporky. Posvátný strom najdete u každého chrámu. Zvláštní je, že i když se tu vyskytují vedle sebe tak odlišná náboženství, nepokoje mezi věřícími prakticky neexistují. Paradoxem je, že lidé nosí veliké, obětní talíře do honosných chrámů kolem chudáků a žebráků, kteří sedí na cestách vedoucích dovnitř. Chrámy jsou velmi zdobené - to proto, že náboženství je velmi bohaté a žije z velikých příspěvků věřících.

Srí Lanka je zemí opředenou mnoha bájemi a pověstmi. Je jedním z nejexotičtějších míst světa. Ostrov si zachoval svou tvář a jedinečnou podobu tolik odlišnou od Indie, přestože ho od ní odděluje pouze několik kilometrů oceánu.